

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2009

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 55 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

De vakinhoudelijke argumenten waarvan sprake is in de algemene regel 3.3 moeten voor het vak geschiedenis en staatsinrichting afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijk verantwoorde publicaties.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt één punt toegekend.

Staatsinrichting van Nederland

1 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken:

- Reactie van Willem II: onder druk van de opstanden in het buitenland (onder andere in Milaan) geeft koning Willem II toe / laat hij een nieuwe grondwet maken 1
- Gevolg voor de inhoud van de grondwet: de onschendbaarheid van de koning / ministeriële verantwoordelijkheid 1

2 maximumscore 1

1 = Thorbecke

2 = liberale

Opmerking

Alleen als beide antwoorden juist zijn, mag een scorepunt worden toegekend.

3 maximumscore 2

Nummer 1, 2 en 5.

- Indien drie antwoorden juist 2
Indien twee antwoorden juist 1
Indien geen of één antwoord juist 0

4 A

5 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Omdat in de grondwet (van 1848) de vrijheid van godsdienst/de (volledige) scheiding tussen kerk en staat is ingevoerd.

6 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat het kabinet ministeriële verantwoordelijkheid droeg (en geen verantwoordelijkheid wilde nemen voor de uitspraak van de koning).

7 A

8 D

Vraag	Antwoord	Scores
9	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat de uitspraak past bij de idealen van Aletta Jacobs, omdat in de tekst de ongelijkheid in rechten tussen mannen en vrouwen wordt bekritiseerd (en zij bekend staat als een vrouw die deze ongelijkheid heeft bekritiseerd / voorstandster was van gelijke rechten/emancipatie tussen man en vrouw).</p> <p><i>Opmerking</i> Alleen als na een bevestiging een juist antwoord volgt, mag een scorepunt worden toegekend.</p>	
10	C	
11	<p>maximumscore 1</p> <p>Eerst 2, dan 4, vervolgens 3 en ten slotte 1.</p> <p><i>Opmerking</i> Alleen als de volgorde in zijn geheel juist is, mag een scorepunt worden toegekend.</p>	
12	D	
13	<p>maximumscore 2</p> <p>Bij beroep a hoort taak 4 (= het bijstaan van een verdachte). Bij beroep b hoort taak 1 (= het aanklagen van een verdachte). Bij beroep c hoort taak 6 (= het uitspreken van een vonnis).</p>	
	Indien drie antwoorden juist	2
	Indien twee antwoorden juist	1
	Indien geen of één antwoord juist	0
14	<p>maximumscore 2</p> <p>Grondrecht 1 is een klassiek grondrecht. Grondrecht 2 is een klassiek grondrecht. Grondrecht 3 is een klassiek grondrecht. Grondrecht 4 is een sociaal grondrecht. Grondrecht 5 is een sociaal grondrecht.</p>	
	Indien vijf antwoorden juist	2
	Indien drie of vier antwoorden juist	1
	Indien minder dan drie antwoorden juist	0
15	B	
16	B	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

Krantenkop 1 hoort bij periode C.
 Krantenkop 2 hoort bij periode A.
 Krantenkop 3 hoort bij periode B.
 Krantenkop 4 hoort bij periode D.

Indien vier antwoorden juist	2
Indien twee of drie antwoorden juist	1
Indien geen of één antwoord juist	0

Historisch overzicht vanaf 1900

---

18 maximumscore 1

Bij periode A hoort bron 11 (= Afsluitdijk).
 Bij periode B hoort bron 9 (= Deltawerken).
 Bij periode C hoort bron 10 (= HSL).

Opmerking

Alleen als alle drie de periodes juist zijn ingevuld, mag een scorepunt worden toegekend.

19 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat het gaat over de schoolstrijd/de strijd voor gelijke financiering van het bijzonder onderwijs en het openbaar onderwijs.

20 maximumscore 1

verzuiling

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende combinaties):

- militarisme, 1
want oorlog werd gezien als een middel om conflicten op te lossen 1
- nationalisme, 1
want de opvatting dat een volk beter zou zijn dan andere volken/vaderlandsliefde moest wel tot conflicten leiden met andere landen/zorgde voor een bereidheid te vechten 1
- kolonialisme/imperialisme, 1
want uitbreiding van het koloniaal bezit zorgde voor conflicten tussen de (Europese) landen onderling 1
- moderne (wapen)technieken, 1
want het leger voelde zich sterk/had vertrouwen in de militaire kracht 1
- bondgenootschappen, 1
want een conflict tussen twee landen leidde tot een conflict waar ook de bondgenoten bij betrokken waren / dat zorgde ervoor dat landen zich sterk voelden en niet wilden toegeven 1

Opmerking

Algemene begrippen als 'haat' of 'geweld' mogen niet goed gerekend worden.

22 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord:

In de Eerste Wereldoorlog zijn de meeste Franse soldaten gesneuveld, want tijdens de Eerste Wereldoorlog is veel langer gevochten door het Franse leger dan tijdens de Tweede Wereldoorlog / de eerste Wereldoorlog was een langdurige loopgravenoorlog waarin veel soldaten sneuvelden (in tegenstelling tot de snelle Duitse verovering van Frankrijk tijdens de Tweede Wereldoorlog).

Opmerking

Alleen als na 'Eerste Wereldoorlog' een juiste verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

23 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat Groot-Brittannië en Frankrijk een sterk Rusland belangrijk vonden in hun bondgenootschap/gezamenlijke strijd tijdens de Eerste Wereldoorlog/tegen Duitsland/de Centralen.

24 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

- de collectivisatie van de landbouw / het aanpakken van het particuliere bezit (door de communistische staat)
- de invoering van kolchozen en sovchozen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 D

26 A

27 D

28 C

29 E

30 C

31 **maximumscore 1**

1 = Nederlanders / Molukkers

2 = Japanners

3 = Indonesiërs / (Nederlands-) Indiërs

Opmerking

Alleen als alle drie de antwoorden juist zijn, mag een scorepunt worden toegekend.

32 **maximumscore 1**

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Dit affiche gaat over een situatie in de periode 1945-1950, want (één van de volgende):

- Er is sprake van 'chaos van de Republiek'; de Republiek Indonesia is pas in 1945 door Soekarno uitgeroepen (na de Japanse nederlaag).
- Er is sprake van een verkiezingsaffiche; in Nederland zijn pas vanaf 1945 (na afloop van de Tweede Wereldoorlog) weer verkiezingen mogelijk / werden pas in 1946 verkiezingen gehouden.

Opmerking

Alleen als na de juiste periode een juiste verklaring volgt, mag een scorepunt worden toegekend.

33 C

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

34 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Argument om hen deserteurs te noemen: dat maakte duidelijk dat dienstplichtige soldaten zich aan hun plicht onttrokken/hun land/medesoldaten in de steek lieten / dat Nederland in Indonesië (terecht) de orde herstelde 1
- Argument om hen dienstweigeraars te noemen: dat maakte duidelijk dat de weigering een principiële karakter had (bijvoorbeeld tegen het gebruik van geweld of tegen kolonialisme) / dat Nederland daar niets te zoeken had/een onrechtvaardige koloniale oorlog voerde 1

35 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De verklaring is een oproep tot het stichten van een eigen staat in Palestina / het versterken van het nationalisme 1
- Dit moest wel tot een conflict leiden, omdat in Palestina al Arabieren/ Arabische volken/Palestijnen woonden die hun land niet wilden opgeven/die een eigen staat wilden / er sprake was van een toenemende migratie naar Israël 1

36 maximumscore 1

De aanleiding was de (zesdaagse) oorlog in 1967 tussen Israël en de Arabische buurlanden (Egypte, Jordanië en Syrië).

37 maximumscore 1

De mening van de tekenaar is dat dankzij de (militaire) sterke staat Israël Joden worden beschermd / de (militaire) sterke staat Israël de inwoners goed kan verdedigen (terwijl zij voorheen niet beschermd werden).

38 maximumscore 2

naam wereldleider	nummer van de foto:	letter van de uitspraak:
Gorbatsjov	2	a
Kennedy	1	c
Reagan	4	b
Stalin	3	d

- Indien acht antwoorden juist 2
- Indien zes of zeven antwoorden juist 1
- Indien minder dan vijf antwoorden juist 0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

39 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is (één van de volgende):

De leider/de communistische partij was bang zijn/haar macht te verliezen, omdat de communistische Oost-Europese landen niet meer op de (onvoorwaardelijke, militaire) steun van de Sovjetunie konden rekenen / het beleid van Gorbatsjov sinds 1985 de Sovjetunie veranderd had / de Sovjetunie in geen enkele Oostblokstaat nog met militaire middelen ingreep.

Opmerking

Alleen als er een juiste verwijzing wordt genoemd naar de ineenstorting van het Oostblok/de Sovjetunie, mag een scorepunt worden toegekend.

40 maximumscore 2

Bij lied 1 hoort maatschappelijk verschijnsel c (= kritiek op politieke leiders).

Bij lied 2 hoort maatschappelijk verschijnsel a (= consumptiemaatschappij).

Bij lied 3 hoort maatschappelijk verschijnsel b (= jongerencultuur).

Bij lied 4 hoort maatschappelijk verschijnsel d (= secularisatie).

Indien vier antwoorden juist	2
Indien twee of drie antwoorden juist	1
Indien geen of één antwoord juist	0

41 D

42 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- milieuverontreiniging / drugsgebruik / verkeersproblemen / asielzoekers / belastingfraude / criminaliteit / overbevissing (enz.) 1
- Daaruit blijkt dat één Europese aanpak effectiever is, omdat dergelijke problemen zich niet tot één land beperken/grensoverschrijdend zijn (en dus beter aangepakt kunnen worden door middel van onderlinge samenwerking) 1

43 maximumscore 2

Gebeurtenis a is te zien in deel 3 (= 1920-1929).

Gebeurtenis b is te zien in deel 7 (= 1960-1969).

Gebeurtenis c is te zien in deel 2 (= 1910-1919).

Gebeurtenis d is te zien in deel 5 (= 1940-1949).

Gebeurtenis e is te zien in deel 9 (= 1980-1989).

Indien vijf antwoorden juist	2
Indien drie of vier antwoorden juist	1
Indien minder dan drie antwoorden juist	0

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 26 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 E. Straat (ed), Sesam Nieuwe geïllustreerde wereldgeschiedenis. Vijftiende deel. De tweede helft van de negentiende eeuw, Baarn zj, pag. 75.
- bron 2 naar: <http://www.parlement.com/9291000/modules/g77fteuj>
- bron 3 naar: G. Puchinger, Kuyper-herdenking 1987, de religieuze Kuyper, Kampen 1987, pag. 29.
- bron 4 naar: J. Demey en R. Dhondt, Onze tijd in documenten, Lier 1973, pag. 127.
- bron 5 naar: V. van de Loo, De Vrouw beslist, Wormer 2005, pag. 14.
- bron 6 naar: J. de Vries, P. Jongeling veertien jaar in de Tweede Kamer, Amsterdam 1977, pag. 101.
- bron 7 naar: De Telegraaf, donderdag 6 december 2007.
- bron 8 naar: B. Tromp, Het Parool, 17 februari 2005.
- bron 9 Nederland in de 20e eeuw, 1945-1970, Hoogeveen 2004, pag. 47.
- bron 10 eigen beheer Cito/CEVO.
- bron 11 J. van der Lans en H. Vuijsje, Lage landen, hoge sprongen, Nederland in beweging 1898-1998, Wormer 1998, pag. 11.
- bron 12 naar: J. Blokker jr., Als de wereld vergaat, ga ik naar Nederland, de vaderlandse geschiedenis in 40 uitspraken en meer, Amsterdam 2007, pag. 121.
- bron 13 <http://www.ww1-ww2-commemorations.com/images/lebizot.jpg>
- bron 14 J. Beetsma, Geschiedeniswerkplaats, Groningen 1986, pag. 15.
- bron 15 J. Beetsma, Geschiedeniswerkplaats, Groningen 1986, pag. 31.
- bron 16 L. Dalhuizen, De Sovjetunie onder Stalin, Baarn 2001, pag. 10.
- bron 17 D. Evans en S. Gohl, Photomontage, a political weapon, Londen 1986, pag. 55.
- bron 18 A. Adang en F. Vercauteren, Mensen en machten, Amsterdam 1985, pag. 448.
- bron 19 K. Halbritter, Adolf Hitlers Mein Kampf, getekende herinneringen aan een grote tijd, Frankfurt 1968, z.p.
- bron 20 J. Woltjer, Recent Verleden, Amsterdam 1992, pag. 192.
- bron 21 naar: J. Knigge, Historisch Perspectief, Wereldgeschiedenis van de 20e eeuw. Boek II 1945 – heden, Barneveld 1986, pag. 176.
- bron 22 F. Behrendt, Tussen Jihad en shalom, Amstelveen 1978, pag. 11.
- bron 23 foto 1 tot en met 4
www.nationaalarchief.nl/vietnam/gfx/beeld/hoofdrol_kennedy.jpg
www.nettportal.samlaget.no/bm/verden_etter/kap12/portrett/gorby.jpg
www.biografiasyvidas.com/biografia/s/fotos/stalin.jpg
www.poster.net/reagan-ronald/reagan-ronald-photo-xl-ronald-reagan-6234801.jpg
- bron 24 uitspraak 1 tot en met 4
naar: <http://www.vpro.nl/data/2137119/citaat.shtml?2317686>
naar: http://nl.wikiquote.org/wiki/Ronald_Reagan
naar: J. Toebes, Vragen aan de Geschiedenis, deel 3M, Groningen 1986, pag. 144.
naar: <http://mediatheek.thinkquest.nl/~lle0510/tq/stal-extra.html#>

- bron 25 De Omwentelingen van 1989 in Oost-Europa, 's-Hertogenbosch 1990, pag.15.
- bron 26 naar: www.songteksten.nl (aldaar: 1: Boudewijn de Groot uit "Meneer de president", 2: Boudewijn de Groot uit "Woningnood", 3: Lennaert Nijgh/Astrid Nijgh uit "Asfalt om je heen", 4: Jules de Corte.).
- bron 27 eigen beheer Cito/CEVO.